

Joda, Arnfinn Moland: Storbritannia og Frankrike var medskyldige i den tyske okkupasjonen av Norge – og landssvikoppgjøret var faktisk svært strengt.

Historiker på krigsstien

108582

Thorleif Øisang
tull. skolesejef i Bærum

Historikeren Arnfinn Moland har i en kronikk i Dagbladet nylig, øyensynlig satt seg fore fullstendig å knuse synsmåter jeg ga uttrykk for i en kronikk i Aftenposten for 27. februar, «Spar oss for overdreven selvros». – En tilsvarende maltraktering synes også, i den samme kronikk, å være tiltent Kjell Fjørtoft. Jeg føler meg ikke overbevist om at Moland vil lykkes i sitt forsett.

Moland hevder at jeg, i min artikkel formler 50 år gammel tysk propaganda, blant annet ved å si at «både Storbritannia og Tyskland hadde skip i sjøen med det formål å brenne Norge». Om akkurat dette uttaler historiker, utenriksredaktør og senere direktør ved Nobel-instituttet, Jakob Sverdrup, i Aschehøus Verdenshistorie, utgitt 1958, bind 8, side 134, følgende:

«Flåter både fra Storbritannia og Tyskland var samtidig i sjøen med full fart mot Norge. Den tyske aksjonen gikk etter planen, men den allierte slo fullstendig feil». – Og han sier videre: «Den 9. april hadde tyskerne besluttet alle de havner som de allierte hadde planlagt å sette seg fast i – med norsk samtykke som følge av en tysk motaksjon.» (Understreking av meg).

På samme side i dette verk kan man forøvrig lese mer om de alliertes planer om å gjøre landgang i Norge for de visste hva tyskerne hadde til hensikt. – Jeg viser eller til at utenriksminister Halvdan Koht, i Stortinget 8. april 1940, uttalte: «Eg trur beint fram at britane driv krigen inn på norsk territorium».

Hvis man leser sidene 25-72, første bind, i Aschehøus store verk «Norge i krig», bindet skrevet av Ole Kristian Grønnes, får man et nærmest overveldende inntrykk av at både Storbritannia og Frankrike var svært opptatt av å utvide krigen, men lengst mulig vekk fra egne grenser, og ganske spesielt å utvide krigen til de skandinaviske landområder. Påstanden om at vestmaktene forsøkte å trekke Norge med i krigen, at de ville lokke tyskerne hit opp, og at det derfor egentlig var vestmaktene som hadde skylden for overfallet, sier Grønnes «ikke kan avvises».

VIDKUN QUISLING for retten – et landssvikoppgjør som er lite å rose seg av.

Men han fyrer til at denne påstand nok rammer franskmennene sterkere enn britene. – Noe jeg for min del ikke er så helt sikker på.

Videre vil jeg nevne at overlege Johan Scharffenberg, en person hvis innsett og dømmekraft av de fleste vurderes meget høyt, i sin bok «Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie», sier at han «på grunnlag av sikre kjennsgjerninger» må svare Ja på spørsmålet om vestmaktene søkte å trekke Norge inn i krigen og at de forberede baser på Norges kyst. Han svarer også Ja på spørsmålet om Tyskland fant de skandinaviske landsforholdene mest fordelaktig for sine egne interesser, og han svarer Ja på spørsmålet om Tyskland hadde grunn til å frykte en britisk-fransk okkupasjon av Norge.

Tysk propaganda – eller fakta

Synsmåter i tråd med ovenstående er i det senere kommet til uttrykk fra flere svært kompetente hold. Synsmåtene betraktes, av dem som har greie på tingene, ikke som særlig oppsiktsvekkende. Men de bekrefter faktisk at det vi under og etter krigen i lange tider avfeide som tysk propaganda, i virkeligheten hadde vesentlige elementer av sannhet i seg. England og Frankrike var sterkt medskyldige i at Norge ble okkupert.

Om rettsoppgjøret, som Moland svarer, mener jeg faktisk: Å innlede etterforskning mot 100 000 nordmenn for landssvik – av en befolkning på under fire millioner – og å domme innpå

50 000 personer til kortere eller lengre straffer og å avsi 37 dødsdommer vitner om et svært strengt landssvikoppgjør. Jeg synes dette er lite å rose seg av. Hva angår innføring av dødsstraff i forbindelse med landssvikoppgjøret, er det også grunn til å nevne at det ikke var enstemmighet for dette ved behandlingen i Stortinget. Fremtredende personer utenfor Stortinget, som overlege Scharffenberg, biskop Berggrav og redaktør Christian Østedal uttalte seg også klart mot dødsstraff.

Vedvarende min påstand om at Norge opplevde en mild okkupasjon, hva Moland synes å være svært uenig i, vil jeg sitere fra professor John Andenaes 30 i sin bok «Det vanskelige oppgjøret»:

«De tyske okkupasjons-soldatene i Norge oppførte seg stort sett eksemplarisk. Disiplinen var streng, og i betraktning av at det dreiet seg om flere hundre tusen mann, var overgrepene overfor befolkningen sjeldne».

En opplysning til historikeren Arnfinn Moland: De utryggelige historiske heisensheter som har sammenheng med «De lange knivers natt», knytter seg ikke til den franske motstandsbevegelsens oppgjør med de franske nazister, hva synes å fremgå av Molands fremstilling. «De lange knivers natt» er som kjent betegnelsen på Hitlers blodige oppgjør med den politiske

50 ÅR ETTER

Tidligere kronikker: «Sporet til Auschwitz» av Adolph Denis Horn 24.1., «Symbolet for Holocaust» av Leo Eifinger 27.1., «Tyskertøsene og norsk psykiatri» av Randolph Alnæs 6.2., «På krigsstien – bokstavelig talt» av Arnfinn Moland 21.3.

kampavdeling SA og dets stabssjef, Ernst Röhm i 1934. Imidlertid unnskylder ikkedette det «gatens parlament» som forekom i enkelte land etter den tyske okkupasjon.

Arnfinn Moland irriteres øyensynlig over at *gamlinger* som jeg har en mening om krig og okkupasjon. Han mener visst at dette er noe som bare skal være forbeholdt faghistorikere, en gruppe han selv angivelig tilhører. Ja, han er svært omhyggelig med å presentere meg som «den gamle skolesejef», underforstått: som ikke er noe å høre på.

Han vil nå ha slutt på at «viktige problemstillinger forkludres og tøvetes påstander får stå ukommentert». Han forsikrer imidlertid at nå skal *gamlinger* og feies av banen for man «skal vite at ungdommen av idag og kommende generasjoner har helt andre og langt rikere kilder å øse av til forståelse av denne epoken i vår historie».

Faktisk forekommer det meg at Molands syn i denne sak er representativt for den ideologiske og ortodokse oppfatning, mens mine synspunkter inviterer til motforestillinger nettopp fra den gamle, garvede og feirede okkupasjons-garde.

Imidlertid ser vi fram til at Moland og hans unge venner setter i gang med å øse av de rike historiekildene, som hittil angivelig har vært skjult for de fleste, men som skal gi oss ny og epokegjørende viten om krigen og okkupasjonen i Norge.

Dagbladet Akersgt. 49, Oslo. POSTADRESSE: postboks 1184 Sentrum, 0107 Oslo

SENTRALBORD 22 31 06 00:
Kl. 07.30-24.00, søndag 17.00-23.00.
Direkte linjer når sentralbordet er stengt.
Sentralredaksjonen 22 31 07 42, Vaktsejef
22 31 07 81, Utenriksredaksjonen 22 31 07 72, Sporten
22 31 07 98, Diktatfon 22 31 07 92, Setterifaktor
22 31 07 51, 22 31 07 22.
Resepsjon 22 31 08 88.
Telegramadr.: Dagbladet, Oslo, Teleks 71020
Dagbladets elektroniske avis:
http://www.telepost.no/dagbladet.no/
Dagbladet forbeholder seg retten til å distribuere månedlige innlegg i vår elektroniske utgave på Internet.

ELEKTRONISK POST:
Sjefredaktør Bjørn Simensen:
X-400, E-Bjorn.Simensen.P.dagbladet.A@telemax.Cem
Inntelbet. Bjorn.Simensen@dagbladet.no
1000-Tipset: X-400, S=1000Tipset.P=dagbladet.A@telemax.C.no
Internet: 1000Tipset@dagbladet.no
Kort&Godt:
X-400: S=Kort&Godt.P=dagbladet.A@telemax.C.no
Internet: KortogGodt@dagbladet.no
DIREKTE TELEFONER:
Tipstelefonen 22 26 00 00
Telefaks: Løssak 22 31 05 25

Redaksjonen 22 42 95 48/22 31 09 79
Produksjonen 22 31 06 05
Arbeidsavdelingen 22 31 05 08
Administrasjonen 22 31 06 08
Oktavermiddlingen 22 31 06 06
Telefoto Digitalt 22 31 06 04/22 31 05 09
«naktgj 800 90 670»
Kjørekontoret 67 97 33 19
05:00-14:00, (tord -11 00) 22 31 05 11
Løssalg 67 97 33 19
Distribusjon 67 97 33 19
Dagbladsentralen 22 42 85 67
K/S A/S Dagblad-Trykk, Lorensberg 67 97 33 16

UTLANDET:
Brussel: Rue Belliard 199, Brussel 1040
Tel.: 095-322-230 7414.
Telefaks: 095-322-230 7355.
Journalist: Martin Strand
New York: c/o New York Newsday, Two Park Avenue
N.Y. 10016, USA
Tel.: 095-1 212 532 6894.
Telefaks: 095-1 212 532 6932.
Journalist: John Ane Markusen,
tit. privat: 095-1 212 355 2567.
Faks privat: 095-1 212 759 2558.